

Блог-журналістика в системі мережевих ЗМІ

У публікації розглянуто сучасні тенденції розвитку блогосфери та визначено місце блогів у системі ЗМК.

Ключові слова: інтернет-журналістика, блогосфера, блог.

У сесвітня мережа інтернету здійснила революцію не лише у сфері інноваційних технологій — вона відчутно вплинула і на розвиток медіапростору. Нині кожна поважна газета представлена у мережі, телеканали та радіостанції мають свої веб-сторінки. Чимало ЗМІ взагалі перестали існувати в реальному просторі, надавши перевагу віртуальному.

З кожним роком активнішим стає розвиток онлайн-журналістики, яка стає дедалі швидшою, динамічнішою, прогресивнішою, актуальнішою, а головне — зручною та доступною для аудиторії.

Усі важливі та резонансні події суспільного, політичного, економічного, культурного життя соціуму миттєво знаходять свої висвітлення та оцінку в численних блогах, автори яких не лише констатують певні факти, а й ведуть дискусії та обговорення з читачами. Саме тому блогосфера є невід'ємною частиною медіапростору.

Тема блогосфери є маловисвітленою у працях як українських, так і закордонних журналістикознавців, оскільки саме поняття журналістського блогу є порівняно новим та недослідженим. Зокрема осмислити місце блогів у системі ЗМК намагалися С. Херрінг, К. Міллер, І. Пожидаєва, Б. Потятиник, Д. Вишняков. Однак більшість науковців сходяться на думці, що блог є жанром журналістики, при цьому не аргументуючи своєї позиції. У нашій публікації зроблено спробу довести, що журналістський блог — це вид журналістики, який акумулює в собі різні типи жанрів.

Під час дослідження використано методи синтезу, узагальнення, інтерпретації та контент-аналізу.

Слово *блог* було утворене шляхом скорочення слова «веблог» (англ. *weblog* — «мережевий бортовий журнал»). Автором цього терміна є Пітер Мерхольдз, який у квітні 1999 р. розмістив у бічному врізі свого блогу *Peterme.com* фразу «*we blog*», тобто «ми ведемо блог». Термін «веблог» уперше використав Йорн Баргер 17 грудня 1997 року для опису списку посилань на його сайті *RobotWisdom.com*. Ці посилання були своєрідними записами в бортовому журналі (англ. *log*) віртуального мандрівника (аналогія з бортовими журналами на кораблях). У 1999 р. слово «блог» почала використовувати компанія *Puga Labs* на позначення певного типу сайту і як дієслово, що виражає значення «вести блог». Крім того, вони утворили похідний термін «блогер» — людина, котра веде блог [1]. Відповідно сукупність блогів почали називати блогосферою, і

цей термін дуже швидко набув широкого вжитку. Невдовзі блоги вже розглядали як нове особливе комунікативне середовище і водночас як жанр та як джерело інформації.

За даними «Яндекса», станом на 2010 рік в Україні налічувалося 700 тис. блогів, що на 200 тис. перевищило статистику 2009 р. [2]. Найпопулярнішою блог-платформою у нашій державі є *LiveJournal* (живий журнал), також українці розміщують свої блоги на вітчизняних платформах: *Bigmir.net*, *Blox.ua*, *Meta.ua*, *Hiblogger.net*, *ВКурсі.ком*, і на закордонних — *Blogger.com*, *Live Internet.ru*, *Diary.ru*, *Mail.ru*, *Twitter* тощо.

Можливість створювати віртуальні щоденники не оминула й мережеві ЗМК, зокрема блоги журналістів, політиків, творчої інтелігенції та інших публічних людей представлені на електронних сайтах таких ЗМІ, як «Українська правда» (<http://blogs.pravda.com.ua>), «Газета по-українськи» (<http://gazeta.ua/blogs>), «Волинські новини» (<http://www.volynnews.com/blogs/>), «Сьогодні.ua» (<http://www.segodnya.ua/blogs.html>), «Телекритика» (<http://blogs.telekritika.ua/>), «Лица» (<http://www.litsa.com.ua/blogs.htm>), а газети «День» (<http://www.day.kiev.ua/3001217>), «24.ua» (<http://24.ua/frame25/list/category/337/>) пропонують щотижневий огляд блогосфери.

Популярність блогів стала причиною підвищеної уваги до них із боку науковців сфери соціальних комунікацій. Нині точиться чимало дискусій про те, яку ж нішу в системі сучасних комунікаційних технологій посіли веблоги: чи варто зараховувати їх до професійної журналістики, чи все ж визначати як любительську; яким є позиціонування блогів у сфері ЗМК: жанр, тип, вид чи спосіб подання інформації.

Перш ніж відповісти на ці питання, спробуємо визначити основні ознаки мережевих щоденників. Існують різні підходи до визначення поняття блогу.

Українська «Вікіпедія» подає таке визначення: «Блог (англ. *blog*, від *web log* — інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) — це веб-сайт, головний зміст якого — записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються» [3].

Російська «Вікіпедія» визначає це поняття так: «Блог — веб-сайт, основний зміст якого — регулярно оновлювані записи (пости), що містять текст, зображення чи мультимедіа. Блоги зазвичай публічні й передбачають сторонніх читачів, які можуть вступити в публічну полеміку з автором (у коментарях до блогзапису або своїх блогах)» [4].

Англійська «Вікіпедія» трактує таким чином: «Блог — веб-сайт, повсякчас доповнюваний, що містить регулярні записи з коментарями, описами подій чи іншими матеріалами, такими, як графіка або відео» [5].

Словник Вебстера дає визначення: «Блог — мережевий щоденник; персональний хронологічний журнал думок, що публікується на веб-сторінці» [6].

Американський науковець С. Херрінг трактує блоги як часто оновлювані веб-сторінки, в яких датовані записи розміщуються у зворотному хронологічному порядку [7].

Український журналістикознавець Б. Потятиник визначає веблог як сайт, на якому автор публікує приватний щоденник зі своїми роздумами і коментарями, подаючи в ньому гіперпосилання на інші сайти [8].

Із цих визначень можна вивести детермінативні риси веблогів: публічність, актуальність, регулярна оновлюваність, зворотній зв'язок із читачем, упорядкованість інформації (за періодичністю та тематична).

Однак якщо аналізувати блоги в контексті медіаіндустрії, то їх позиціонування є доволі невизначеним. Як серед теоретиків, так і серед практиків журналістики не сформульовано однотайного підходу до визначення місця веблогів у системі ЗМК. Чимало блогів — це особисті щоденники підлітків із короткими нотатками хронології подій, які трапляються з автором за день, а є блоги, в яких їхні автори нотують вірші улюблених поетів, роблять тематичні добірки картинок або наводять посилання на сайти з музикою чи кінофільмами.

Саме тому блоги доречно поділити на дві групи: особисті мережеві тематичні щоденники та журналістські веблоги. Саме останні будуть об'єктом нашого аналізу.

Більшість науковців сходяться на думці, що блог є одним із жанрів інтернет-журналістики. Л. Компанцева вважає, що бурхливий розвиток інтернет-комунікації спричинив жанрову модифікацію, що в своєю чергою вплинуло на зміну прагматичних настанов і цілей учасників цього виду комунікації, актуалізації феномена мовної особистості, яка через систему мовного жанру самопрезентується у віртуальному дискурсі [9, 174]. К. Міллер і Д. Шефферд вважають, що блог — новий жанр, породжений каїросом (тобто — сучасними реаліями) [10]. І. Пожидаєва визначає веблог як інтернет-жанр, основними рисами якого є доступність великої кількості читачів; фіксованість у вигляді тексту у віртуальному просторі; інноваційність; інтерактивність, інтертекстуальність, контекстуальність; передбачено тиражування та адресність [11]. Ближчими до істини можна вважати наукові пошуки А. Алексєєва у праці «Записи у блозі як мовний жанр інтернет-комунікації», результатом яких став висновок, що блог — це гіпержанр, до складу якого входить низка жанрів, набір яких визначається функцією сталого

повторюваного поєднання типових значень низки параметрів, до яких було зараховано кількість авторів, поширеність цього типу мультимедіа, припустимий розмір записів і тематику [12].

Слушною є позиція К. Міллера та Д. Шефферда, які пропонують перш ніж визначати належність блога до виду, типу чи жанру журналістики, розібратися в його «генеалогічному дереві». Науковці вважають, що блог є сучасним нащадком синтезу мемуарів, жанрів, для котрих характерні збирання та систематизація інформації, жанрів політичної журналістики таких, як памфлет, огляд, а також колумністики, особистого щоденника та персональної інтернет-сторінки [10]. Як бачимо, більшість із жанрів, що їх синтезує блог, є медійними, це свідчить на користь того факту, що блогосфера становить частину медіапростору. Однак чи можна сам веблог зарахувати до жанрів медіаторчості?

Проаналізуємо вибірково блоги, розміщені на сайтах «Телекритики» та «Волинських новин». Публікація блогера Григорія Пустовіта «Гаррі Поттер і Печерський суд, або Врятувати Президента Януковича» (<http://www.volynnews.com/ru/blogs/30/492/>) за жанром є фейлетоном, Мар'яна Закусило пропонує замітку «Як Янукович привітав Ліну Костенко» (<http://blogs.telekritika.ua/?id=1365>), Альона Гетьманчук опублікувала статтю «Перший західний десант» (<http://blogs.telekritika.ua/?id=55>), а Олександр Котис дав серію подорожніх нарисів, об'єднаних заголовком «Цікавий Луцьк із паном Котисом» (<http://www.volynnews.com/ru/blogs/88/494/>). Як бачимо, сам собою блог не є жанром, а найімовірніше способом подання інформації різних жанрів.

Якщо розглядати інтернет-ЗМІ як один із видів журналістики (нарівні з пресою, фото-, теле- та радіо-журналістикою), то блог, відповідно, буде одним із підвидів мережевих ЗМК, який, своєю чергою, репрезентує публікації різних жанрів: інформаційних, аналітичних та художньо-публіцистичних.

Не варто розглядати блог як жанр журналістики і тому, що це суперечить самим визначенням цього поняття, оскільки всі тлумачення веблога зводяться до того, що це сайт/веб-сторінка/мережевий щоденник. Тобто засіб подання інформації, як, скажімо, газета, телеканал чи радіостанція.

Спробуємо розглянути і саме тлумачення поняття жанру. За визначенням М. Бахтіна «жанр — це стійкий тип тексту, об'єднаний комунікативною функцією, а також подібними композиційними та стилістичними ознаками» [13]. Тлумачний словник російської мови подає таку інтерпретацію цього поняття: «Жанр — рід творів у межах якого-небудь мистецтва, що відрізняється особливими, тільки йому властивими сюжетними, стилістичними ознаками» [14]. Т. Давидова та В. Пронін зазначають, що «в літературному жанрі найбільш повно проявляється

змістовність форми, оскільки саме жанр — цілісна організація формальних властивостей і ознак. Жанр характеризує загальне, стійке, таке, що повторюється, в структурі творів...» [15, 59]. О. Галич визначає: «Жанр — це історично сформований тип художнього твору, який синтезує характерні особливості змісту і форми певного виду творів, має порівняно сталу композиційну будову, яка постійно розвивається та збагачується» [16, 26].

Поняття журналістського блогу не відповідає жодному із визначень жанру, оскільки в межах одного журналістського веблога поєднуються публікації різних жанрових груп (інформаційне, аналітичне та художньо-публіцистичне), неоднакове за структурою, змістом, формою, сюжетними та стилістичними ознаками.

Отже, веблог — це вид онлайн-журналістики, віртуальний спосіб подання журналістських публікацій, різних за змістом, формою та жанром, який займає помітну нішу у віртуальному інформаційному просторі.

1. *Blood R.* Weblogs: A History and Perspective [Електронний ресурс] / Rebecca Blood. — 2000. — Режим доступу : http://www.rebeccablood.net/essays/weblog_history.html.

2. *Yandex* [Електронний ресурс] // Яндекс : інтернет-портал. — Режим доступу : <http://www.yandex.ua>.

3. *Блог* [Електронний ресурс] // Вікіпедія. — Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Блог>.

4. *Блог*. [Електронний ресурс] // Вікіпедія. — Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Блог>.

5. *Блог* [Електронний ресурс] // Wikipedia. — Режим доступу : <http://en.wikipedia.org/wiki/Блог>.

6. *Блог* [Електронний ресурс] // Webster's Online Dictionary. — Режим доступу : <http://www.websters-online-dictionary.org/definitions/blog>.

7. *Herring S. C.* A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse [Електронний ресурс] / S. C. Herring. — 2007. — Режим доступу : <http://www.languageatinternet.de/articles/2007/761>.

8. *Потятиник Б.* Електронні ЗМІ в демократичних процесах [Електронний ресурс] / Б. Потятиник. — Режим доступу : <http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/vypusk7/visnyk07-21.pdf>.

9. *Компанцева Л. Ф.* Интернет-коммуникация: когнитивно-прагматический и лингвокультурологический аспекты / Л. Ф. Компанцева. — Луганск : Знание, 2007. — 444 с.

10. *Миллер К.* Ведение онлайн-дневника как социальное действие: жанровый анализ блогов [Електронний ресурс] / К. Миллер, Д. Шефферд. — Режим доступу : <http://sociologist.nm.ru/articles/miller-shepherd.htm>.

11. *Пожидаетова И.* Коммуникативный парадокс блогов [Електронний ресурс] / И. Пожидаетова.. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_5/stat-ti/63.pdf.

12. *Алексеев А.* Записи в блоге как речевой жанр интернет-коммуникации [Електронний ресурс] / А. Алексеев. — Режим доступу : <http://iawia.net.ru/diplom.htm>.

13. *Бахтин М.* Проблема речевых жанров / М. Бахтин. — М., 1979. — С. 237.

14. *Толковый словарь русского языка* : в 4 т. / под ред. Д. Ушакова. — М. : ТЕРРА, 1996. — Т. 1. — С. 845.

15. *Давыдова Т. Т.* Теория литературы : [учеб. пособие.] / Т. Т. Давыдова, В. А. Пронин. — М. : Логос, 2003. — 232 с.

16. *Галич О. А.* Метажанр у системі вчення про роди та жанри // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. — 2009. — № 18 (181). — С. 25–28.

Подано до редакції 24. 05. 2012 р.

Samuliak Oksana. Blog-journalism in the system of online media.

The publication deals with the recent trends in blogosphere and attempt to determine the place of blogs in the system of media.

Keywords: online journalism, blogosphere, blog.

Самуляк О. В. Блог-журналистика в системе сетевых СМИ.

В публикации рассмотрены современные тенденции развития блогосферы и определено место блогов в системе СМК.

Ключевые слова: интернет-журналистика, блогосфера, блог.

